

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fie care
Sămbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia,
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaj.

Foie bisericească-politică.

Anul XIV.

Blaj 17 Decembrie 1904.

Numărul 51.

Zădărnicia instrucțiunii gimnaziale.

II.

Să vedem dară, că sistemul de instrucțiune de astăzi, ce influență are asupra culturii spirituale și asupra educațiunii corporale a tineretului și cum își poate îndeplini chemarea de a da societății oameni sănătoși și la trup și la suflet.

Rezultatele ni-le spun bărbații competenți dela conferința amintită.

Tineretul e slăbit trupest și blazat sufletește și e poate mai fericit acela, care ca măgariu notoriu a trecut dintr'o clasă în cealaltă, pe care nu l'a obosit încordarea prea mare și studiul cel mult, decât acela, care cu toată conștiințiozitatea s'a preparat oară de oară, studiu de studiu și când a trecut peste maturitate s'a ales cu pieptul surpat, cu fața vestejită, slăbit și fără pic de voie de a lucra de acum în colorios și cu dinadinsul pentru viață.

Ce i-a folosit unui ca acesta gimnastica și jocurile și alte mișcări făcute la poruncă? Avut-a doară vre-odată așa o voie mare pentru gimnastică? Nu cred, că dacă s'ar declara gimnastica de facultativă, ar mai merge 20% dintre studenți, cu toate, că e pe lângă alte și oară de distracție.

Pentru tineret însă, a cărui minte și în oara aceasta de distracție e tot la latină sau alt studiu, din care îi e frică răspunde, e și sarcină și tortură.

De aceea vedem, că gimnastica și jocurile nu pot arăta nici un rezultat în privința sanitară. Și dacă în urma prea marelui încordări băiatul începe a simți slăbirea trupului său cu greu să mai poată reculege. Când ajung a ieși de sub disciplina gimnazului îi cuprinde ura și invidia față de toți, în care văd vioiciune și viață, se retrag dintre oameni, în beuturi și orgii își mai consumă și restul puterilor fizice, cari le-a mai rămas. Pentru aceștia nu există nici Dumnezeu, nici neam, nici dor de viață, ci — mormântul.

În privința spirituală stăm și mai rău.

Băiatul, a zis Comenius, încă în anul al 17-lea e ca o plantă, îi trebuie aer și lumină și crește de sine. Crescătorul trebuie să-l ia de mână, să-l conducă în lume, ca el de el privind și pipăind pe încetul să ajungă la gândire. Nu crescătorul să se cugete pentru el, nu dascălul să-i rumege tot, căci atunci devine lenș în gândire, lenș în fapte, și dacă nu mai este lângă el, acela, care pururea s'a gândit în locul lui, e apendice, trestie ce să elatină de toată suflarea, nu mai e în stare de a să forma, de a avea convingere, de a fi om la locul său totdeauna și pretutindinea. Grămada obiectelor de învățământ nu dă timp băiatului, să desvoalte și el vre-o activitate intelectuală independent, când ar putea face primul pas pentru formarea caracterului și individualității lui. Chiar și studiile acelea, cari sunt anume pentru a mișca inima băiatului, nici acelea nu să pot mândri cu rezultate prea mari. Astfel este religia. Aș vrea să știu, că dintre universitari câți merg în toată Dumineca la biserică și câți să spovedesc în tot anul? Cu acestea voiesc să zic aceea, că adevărătatea și sublimitatea religiunii creștine la câți a pătruns în inimă în decursul celor opt ani de studiu, ca și după ce a scăpat de obligamentul legilor școlare să continue din îndemn, dragoste și convingere a-și satisface datorințelor sale creștinești. Cred că și aceia, în a căror inimă mai e ceva din frica Domnului nu școlci vor mulțami aceasta, ci creșterii și vieții creștinești, ce au avut-o și învățat-o acasă la părinți.

Cu toate, că dacă are undeva ocaziune băiatul, de a primi o creștere religioasă, la gimnaziul nostru are, căci afară de oarele prescrise de religie sunt oarele de cant bisericesc, biserică, predicile, liturgiile Internatului în toată dimineața și meditațiile de acolo și totuși nu să vede de loc la aceia, cari au scăpat de gimnaz.

Despre vre-o creștere națională nici să nu mai vorbim. Dacă de-acasă dela părinți n'a adus cu sine dragoste și simț românesc va rămâne și în privința aceasta figură fără cuprins, căci în gimnaz nu e capabil și nu are timp de a mai ceti câte-ceva din istoria și trecutul nostru, ca astfel format să poată judeca asupra vitalității și aspirațiunilor poporului român. Când ajunge la universitate îi sunt mai îndemână romanele naturaliste, cari îi gâdile simțurile și îi aprind și fantazia mai bine decât Părțile alese ale Istoriei Transilvaniei sau alte scrieri asupra trecutului românilor.

Păcatul cel mai de căpetenie deci al instrucțiunii e că nu dă ocaziune tineretului de a să gândi, cu toate că simburile bun pentru tot ce-i nobil, este în fiecare tinăr și așteaptă numai raza de soare, să verse căldură, ca să încolțască și mâne ca să plivească buriana din jurul lui.

Și noi știm să aprețim și să judecăm supărarea cercurilor pedagogice, că nu află nici un rezultat, pe lângă toată munca și toată silința ce și-o dau profesorii cu creșterea tineretului. Dară noi nu o așteptăm reforma educațiunii numai dela planul de învățământ, ci o așteptăm dela societate și de la părinți. Aceștia sunt garanța viitorului. Și în privința educațiunii tinerimea noastră e mai pe sus decât cea maghiară. E mai pe sus, pentru că cei mai mulți își aduc cu sine la școală dela casa părintască credința, morala, iubirea de neam, idealismul. Societatea noastră e mai virgină și de aceea și mai pură în sentimente și în idealuri. Și dacă sunt și între tinerii români răcăciți, a căror atențiune e îndreptată pururea spre ei, cari monoclul și bățigașul îl țin de indispensabil și a căror singură ocupațiune serioasă e vânarea protecției, aceștia prin purtarea lor arată numai, că și moravurile din casa părintască au fost așa de șubrede, de li-au lăsat inima goală. Și ce a lăsat gol părinții, școala nu a putut să umple, dară a umplut societățile rele, cari chiar pentru

aceea fiindcă sunt rele, i-au impus mai tare prin formele lor.

La aceștia înzădar cauți altruism, căci ochii lor sunt ridicați pururea către aristocrați și gura lor să deschide numai când vorbește despre chefurile și pretinția lor cu cei bogăți.

Noi deci nu dela școală, nici dela instrucțiune așteptăm direcție bună și sănătoasă în creșterea tineretului, ci dela părinți și societate. Dacă spiritul din familie e sănătos și dacă mama știe vărșa în inima băiatului iubirea de Dumnezeu și iubirea de neam, nu-i poate fi frică unui părinte, că băiatul său plecând de acasă la școli mai înalte, stăpân pe vorbe și faptele sale, va fi și fără îngrijitori și fără pază, om cu judecată, cu inimă nobilă și plin de idealism.

Sistemul școlar de astăzi îl considerăm și noi tot aceea ce îl consideră cei mai mulți, o necesitate socială, menit de a împedeca înmulțirea proletariatului intelectual.

Cultura adevărată însă și-o câștigă fiecare amăsurat talentului său și în urma indemnului adus din casa părințască, numai prin activitatea sa proprie.

Și tinerimea noastră pătrunsă să fie de cuvintele acestea. Noi nu numai că trebuie să ținem pas în cultură cu maghiarii, ci trebuie să-i întrecem. Ei numai cu cultura ne pot învinge, iar până când noi în cultură putem să ținem pas cu ei, n'avem de ce să ne temem.

Un răspuns.

— pentru „Gazeta”. —

În 1 Decembrie st. n. a. c. s'a ținut sinodul de toamnă al districtului protopopesc gr. cat. al Clujului. La ședințele acestuia au fost de față și câți-va onorații mireni; poate ca membrii ai senatului școlastic protopopesc. Dintre aceștia dl V. Hossu, jude la tabla regească din Cluj, a făcut propunerea „ca I. P. Sa Mitropolitul Dr. V. Mihalyi, să fie rugat a face pașii de lipsă pentru introducerea elementului mirean în viața organică a bisericii noastre, fiind aceasta o dorință generală a inteligenței noastre, carea dacă s'ar realiza, ar intra puteri nouă în lupta, ce are să o poarte biserica, mai departe s'ar pune capăt indiferentismului, ce îl arată inteligența noastră față de biserică”. „Gazeta Transilvaniei” din incidentul acesta scrie un articol de fond, în care zice, că „viața bisericească în diecele Metropoliei române unite e în deplină stagnațiune”, și că „în cler domnește un mutism îngrijitor, care nu poate fi întrecut decât de grozavul indiferentism, ce a cuprins mirenia, care a încetat cu desevărsirea de a avea și ea însemnătate și rol în biserică”.

Cei neinițiați citind articolul Gazetei vor fi crezând, că în biserica noastră e

anarchie deplină, că nime nu-și împlinește agendele, Mitropolit, Conzistor, cler, toți s'au pus în grevă, nime nu vrea să știe de datorințele și obligamentele sale, precând în realitate din toate aceste nimic nu s'a întâmplat și lucrurile decurg normal. Așadară în ce va fi conzistând „stagnațiunea deplină” amintită de redactorul articolului? Probabil că autorul articolului e esarcebat, din motivul că nu i-se trimit rapoarte despre ceea ce face și se plănuiește în biserica noastră, cel puțin din cuvântul *mutism* nu putem trage altă concluziune. Se vorbește ce e drept și în sfântă Scriptură despre un anumit soi de mutism. Anume Dumnezeu amenință cu pedepse eterne pe preoții, cari nu vor predică poporului cuvintele evanghelice, cari nu se vor opune ereselor, greșite, dar abia credem că Gazeta la mutismul acesta va fi reflecțional. Mai vorbește s. Scriptură și de un mutism, anume ca stanga să numai știe, despre binele ce îl face dreapta, cu alte cuvinte omul să facă binele în tăcere și să nu-și mai bucine faptele în lume, să nu-și mai facă reclam din împlinirea datorințelor. Mutismul acesta e mandat sau cel puțin s'at dat nouă din partea lui Dumnezeu.

Firește unei părți din ziaristică i-ar plăcea, ca tot ce să face pe terenul bisericesc sau școlastic să se aducă în publicitate să se și facă obiect de discuțiune publică. În felul acesta ziaristica va avea material mai bogat și i-s'ar da ocaziune să se pronunțe în toate cestiunile bisericii noastre rezervându-și cuvântul din urmă. Dar aceasta nu ar fi în interesul bisericii. Așa s'a crezut și practizat și până acuma, așa vom continua a crede și a practica și pe venitor. Dacă auctorul articolului din Gazeta e de altă părere și vrea să țină mai departe la ea, țină. dar pe baza unei păreri, care poate fi greșită, nu arunce învinuire asupra unui cler, nu propage dispreț în contra unei biserici întregi.

De altfel învinuirea nici nu să referește întru atâta la clerul inferior, cât mai vârtos la capii bisericii noastre, căci nu aceea îl interesează pe auctorul articolului, că cine administrează averea bisericii, cum își împlinește preotul funcțiunile sale de toate zilele, ci îl interesează să știe, cum decurge administrațiunea în centrele dieceselor, ce corespondențe să poartă cu ministrul de culte, cestiuni, cari ar face ziaristica noastră mai variată și mai interesantă, cestiuni, asupra cărora s'ar putea scrie volume întregi cu articlii interesanți. Noi însă credem, că aceasta nu e în interesul bisericii noastre. Ceea ce se poate comunica se comunică, cealaltă se vor comunica, atuncia, când le va sosi timpul.

Ce privește indiferentismul inteligenței noastre mirene, și răcirea ei față de biserică și de instituțiunile bisericești, decumva e fapt, și nu numai o învinuire a Gazetei și un argument de necesitate adus întru sprijinirea unei propuneri, noi credem că nu pe calea contemplată de propunător și de auctorul articolului, se poate sana, ci prin promovarea religiosității. Unde este simț religios, acolo este interesare și alipire față de biserică și de instituțiunile ei, iar unde acesta lipsește, nu este și nu poate fi nici zel și alipire adevărată. Așa dară decumva inteligența noastră mireană este indiferentă și

rece în lucrurile religioase, preoțimea trebuie să-și îndoiască silințele și pe lângă mijloacele insuficiente de până acuma trebuie să folosască mijloace mai ducătoare la scop, ca să-i îndrepte privirea spre viața de veci. spre mântuirea sufletului căci acesta este adevăratul și principalul scop al bisericii, iar față de acesta cealaltă toate sunt secundare, să nu cunoască clerul nici obosală în silințele de a crește o inteligență mai alipită de religiune, și mai cu interes față de biserica noastră, căci o inteligență mireană religioasă nespuse de mare influență are asupra religiosității poporului, după cum se poate vedea aceasta în Germania.

De altfel eu nu cred, că inteligența noastră mireană ar fi mai indiferentă și mai rece în cele religioase, ca inteligența bisericii greco-orientale. Viața sinodală poate deșteptă dorința de a parada cu oratoria și ambițiunea de a se avânta la rol conducător în resolvirea afacerilor, dar în loc să deștepte simț religios și zel îndăcărât pentru mântuirea sufletului său și a altora, mai mult numai mirenește instituțiunile bisericești și contribuie la scăderea auctorității clerului și a capilor bisericești. Mireanul, care astăzi trage la răspundere pe păstorul său sufletească sau pe Arhiepiscopul său, ca mâne cu greu va fi aplicat să meargă să i-se mărturisască și să primească sfaturile părințesti și unde e de lipsă dojenele lui în cele sufletești. Un fel de interesare fără îndoială deșteaptă viața sinodală. Oamenii se ambiționează și de multe ori fac servicii bune administrațiunii bisericești, însă se socotim banii, ce se spesază — pentru trebuințele constituționale, și multele scăderi ale vieții sinodale, organizațiunea sinodală mixtă abia poate fi de dorit. Am dori însă să avem și noi, nu organizațiunea sinodală, ci unele drepturi pe cari le-a câștigat biserica gr. or. română dela stat de odată cu introducerea sinodalității, anume inarticularea în legile țării a dreptului de limbă, de dispunere autoamă asupra școalelor medii etc. Dară drepturile acele le-a câștigat biserica gr. or. într'un timp, care nu știe dacă se va mai reintoarce și când se va mai relatoarce, și nu sunt eo ipso legate de sinodalitate. Astăzi guvernul și parlamentul nu mai sunt aplicate a da drepturi de aceste și e amăgire a crede, că aceste ar veni de sine de odată cu sinodalitatea. Astăzi statul ține a lua și din drepturile cele vechi, nu se mai dea drepturi nouă.

Însămnătatea autonomiei bisericii gr. or. române nu în aceea zace, că a introdus sinoade și congrese mixte, ci că prin ea au fost inarticulate în legile țării astfel de drepturi, cari pe alta cale poate și în anii 60 cu greu le-ar fi putut trece prin parlament. Nu știu, dacă instituțiunea sinoadelor mixte, împrumutată dela calvini, a fost copiată anume cu intențiunea, ca drepturile autoame analoage cu ale calvinilor, să fie mai ușor acceptabile, adevărul însă e că analogia cu constituțiunea calvinilor încă și astăzi e un scut puternic al statutului organic, și la câștigarea congruei încă a fost de mare folos. Guvernul directe numai peste trupul constituțiunii calvine să poate atinge de drepturile bisericii gr.-române, inarticulate în lege, iar loviturile indirecte produc răni, moarte repentină însă nu.

Cu încheiere mai reflectăm pe scurt la învinuirea Gazetei că mirenimea noastră a fost lipsită de însemnătate și rolul, ce i-se cuvine în biserică. Decumva scriitorul articolului din Gazetă crede, că instituțiunea sinoadelor mixte își are baza în canoanele bisericii orientale, uite-se la biserica gr.-or. din România și se va convinge că a fost în rătăcire. Biserica gr.-or. română din țara noastră după cum am amintit mai sus, a împrumutat sinoadele mixte dela protestanți.

Dar poate autorul reclamă sinoadele mixte pe baza analogiei cu drepturile membrilor din diferitele societăți culturale sau filantropice, în cari membrii au dreptul de a alege pe president și pe ceilalți funcționari ai societății, și resolvesc în adunările generale afacerile de importanță mai mare ale societății. De cumva aceasta li este baza, aște că biserica noastră are constituțiune de altă natură: episcopii și preoții noștri nu și primesc jurisdicțiunea dela credincioși, ci preoții dela episcopii lor, episcopii dela capul bisericii, care este Papa dela Roma. Tendința de a considera pe credincioși de depositari a puterii bisericești, e plantă străină de biserica noastră, plantă de proveniență protestantă. Biserica protestantă e de origine omenească, deci poate să-și schimbe constituțiunea când vor voi și cum vor voi membrii ei. La ei sistemul parlamentar cu sinoadă mixt, două părți laici, și o parte preoți, e îndreptățit, la noi nu.

Ce e drept nu este nici o pedecă dogmatică, ca și la noi să li se dea mirenilor anumite drepturi, și în administrarea averilor bisericești și școlastice a parohiilor le și au. Din dănsii să constituie curatoratele și senatele școlastice, și clerul cu cea mai mare bucurie primește conlucrarea inteligenții noastre mirene pe terenele aceste. Dar câți mireni inteligenți primesc să fie aleși în curatorate și în senatele școlastice? Cum să ne explicăm dară faptul, că dorind dorește să poată lucra în sinoadă și congrese, iar în curatorate și în senatele școlastice nu? Oare în centru în câteva zile pot lucra mai mult în interesul bisericii, că în decurs de săptămâni și luni în parohiile, de cari să țin? Oare dacă sunt indiferenți, cel puțin așa spune autorul articolului, față de administrarea averii bisericești și de mersul învățământului în parohia, a cărei membrii sunt vor fi mai zeloși față de alte parohii și față de alte școli?

V.

Vrem să fim.

Eu nu vreau să fac critică multelor rele cari sunt între noi răspândite și înrădăcinate, eu nu vreau să învinovăț pe Dan sau pe Bran că nu-și îndeplinesc datoria, eu alt lucru voiesc să vă spun. Acest lucru să cuprindă în laconica frază: „Vrem să fim.“ Asta este parola spusă de mine. Dar a cui parolă nu este ea? Care român nu o va adopta și el? Pe cine nu-l cuprind florii la auzul acestei parole?

„Vrem să fim.“ Asta e parola tuturor sămănușilor din acest gigantic univers creat de Dumnezeu. Ea este temelie filozofiei și a politicii tuturor capetelor luminate cari în brazda neamului lor muncesc. S'ar putea ca noi Români, puteri răsărite peste un

vast teritor, să nu fim electrizați de farmecul cuprinsului ei? Nu! A noastră încă este ea, trebuie să fie, noi suntem dornici de viață lungă și fericită. Adecă fericită dacă noi înși-ne vom ști să ne desgropăm fericirea. După multele sute și chiar mii de ani în cari nu am cutezat să ne uităm spre soare, soarele dela care purcede căldura și lumina fără de cari viață nu există. să nu credem oare că timpul este sosit a ne pune pe muncă serioasă?

Unde sunteți voi toți cei mici de suflet, cari cu egoizmul și necredința voastră faceți răul cel mai mare neamului românesc? Magica putere care sbucnește din parola *vrem să fim*, v'a făcut să vă dați în lături; v'a făcut să vă țineți gurile vorbitoare de nimicuri zilnice și prozaice, din cari nimeni nici voi înșivă nu aveți folos. Farmecul acestei parole a cuprins și a gădilit și inimile voastre înghețate, le-a deșteptat din letargicul somn, v'a deschis ochii ca să vedeți că până acum rău ați făcut, rău v'ați purtat, și tare a-ți păcătuit contra laptelui care l-ați supt din sinul mamei voastre. Deci acum dacă altceva bun pentru dragul parolei neamului român nu știți să faceți, dacă sufletul vostru hesitează, dați-vă cel puțin în lături și nu opriți zefirul dător de viață care suflă și vrea să adune pe cei ce sunt deștepti.

Nu fiți îndărătnici, căci pământul să mișcă sub picioarele voastre slăbănogă, cerul să întunece văzând întunecatele voastre cugete, nu fiți îndărătnici vă zic, ci dați-vă la o parte! căci noi toți cari pricepem acestea trei cuvinte noi toți ne-am socotit să și arătăm lumii că *vrem să fim*.

Da! între marginile legii puse de oameni cari ne stăpânesc acum, cu bărbăție neînfrântă ridicăm-ne ochii la Cel ce sus este, și zicem și noi vrem să fim. Doamne, Dumnezeu părinților noștri, păzând mai pe sus de toate a ta sfântă lege, cu care până acum ea cu un talisman am reușit din toate năpraznicile furtunii ale trecutului, ție ne rugăm, nu ne duce la osândă dacă-ți mărturisim că *vrem să fim* și noi pe acest pământ al tău, deși poate că nu suntem toți cei mai plăcuți dintre faptele dreptei tale, credem însă că nici chiar cei din coadă nu vom fi.

Pe rotogolul pământului, ascuns sau pe față să vă dați între neam și neam luptă pe moarte și pe viață. Cei ce pricep și știu să lupte rămân învingători de sigur. Un neam întreg care numără veacuri de ființă, pe care l-au desăgît și înăbușit multe porniri răutăcioase și viclene, acum că lumina soarelui să vă tuturor celor ce să încheasă spre a o apuca, nu va pieri.

Noi nu vrem să murim! Noi vrem să fim.

Este un neam ciudat de oameni acest neam românesc. El a fost de atâtea ori, de atâtea ori i-s'a cântat Alilua și totuși azi mai mult ca ori și când trăiește. Și încă n'a fost nici odată ceea ce este el acum.

Ei bine! Să fim înțeleși dacă unii și alții propagă și strigă în gura mare că altfel cu noi nu o răsbesc până atunci până când nu ne vor pune capul, sub picioare auzit'ai române? noi să nu fim liberi la gură și să li-o spunem că: nu vrem să murim? Nu vrem să murim! Din contră

vrem să fim. Cu săul nostru nime nu-și va aprinde mai mult propria sa lumină.

Și mai ales vor avea să simtă toți câți nu încep acum de noi că ce poate acest fel de oameni cari să numesc Români.

Acest neam a fost până acum un copil al nimării, l'au împins, l'au bajocorit, l'au huiduit și el totuși nu s'a prăpădit. Dar acestui copil al nimării acum au început să-i mijască mustățile. De acum încolo va mai ride și el barămi la zile mari. Bine știe el că nu-i altul pe sub soarele acesta care mai mult drept să aibă la glia lui ca chiar el însuși.

Până acum a fost așa căci copilăria ori și cui este copilărie dar de acum încolo va mai lua și mîntea întru ajutor. Neamul jidovesc pribegit în toată lumea, venetic pe tot locul, cu mîntea strânge în curele pe moșteni. *E mare lucru mîntea*. Noi nu vom lua pildă dela jidovi, noi niciă vrem să ne asemănăm cu ei, dar ceva totuși am putea să învățăm dela ei, anume: că dacă vom voi să fim — și despre asta nimeni nu să îndoește — nu va exista pe lume puterea care să ni se împotrivescă. Conduși de acest ideal al nostru: „*vrem să fim*“ trebuie să uităm micile miserii zilnice, pisma și ura unuia contra celuilalt, lenea și trândăvia multora, și multe alte nenumărate nevoi vor rămânea la picioarele noastre jos ca nește netrebnice nimicuri, și noi toți umăr la umăr vom munci în lume ca să fim căci *trebuie să fim!*

Bârseanul.

Tisza și Români. — „Tribuna“ dela Arad în nr. 13 crt. publică următorul comunicat, care merită să fie cunoscut și cetitorilor noștri. De altmăduri nici „Tribuna“ nu prea dă mare crezământ acestui comunicat.

Iată-l: „Correspondentul nostru din Budapesta ne scrie, că fondul lui Iancu în urma unui ordin al ministerului de interne, a trecut în proprietatea „Asociațiunii“. Deja cu privilegiul prezentării deputaților români din partidul liberal la Tisza, cu scop să protesteze în contra proiectului de lege despre reforma învățământului, Tisza le promisese deputaților români:

1. Că va retrage proiectul de lege.
2. Va da fondul lui Iancu pentru o instituție românească.
3. La cererea Românilor va nimici ordinul lui Hieronymi, prin care să desființase partidul național român, și va da astfel Românilor prilej să se pronunțe pentru activitate.

Cele dintâi două promisiuni le-a și împlinit în prezina plecării sale la Târgul-Murășului, însoțit între alții și de deputatul român Ioan Ciocan. Tisza pe semne are mare lipsă de Români“.

Archiereii noștri și proiectul Berzeviczy. Tot „Tribuna“ în zina următoare, poate spre a scoate la iveală, că Episcopii gr.-ort. sunt mai români ca ai noștri, publică un prim articol „dela un amic“, în care începe de a una cu furca cea lungă: „Despre episcopatul român gr.-ort. se știe pozitiv, că a înaintat guvernului memorandum, în care se protestează în contra proiectului de lege al ministrului Berzeviczy. Privitor

la atitudinea episcopatului român gr.-cat. pare a fi o nedumerire la mijloc: nu se știe pozitiv dacă a înaintat memorandum, cu atât mai puțin se cunoaște ziua când s'a trimis acel memorandum, ori cuprinsul lui. Așa, că dacă „Unirea“ nu ne va lamuri, rămâne bine înțeles, că prelații români gr.-cat. n'au înaintat guvernului protest în contra proiectului de lege...“

Întâiu și mai întâiu „Tribuna“ ar trebui să știe, că „Unirea“ nu e organul arhierilor și nici foaia oficioasă a provinciei ori a mitropoliei unite, deși ar dori să fie, dar dacă ni-se pune așa categoric propoziția, n'avem în câtrău, va trăbni să răspundem. Și o facem foarte ușor. În nrul 42 din 15 Octobrie n. scriind de reforma învățământului primar am spus următoarele:

„După informațiile noastre Consistoriul arhieriscopesc a adresat ministrului un lung și energic protest la începutul acestei luni, în care se arată toate ilegalitățile ce se fac bisericii și școalelor noastre confessionale prin acest proiect de lege“. Și susținem și azi zisele acestea. Mai mult, putem să spunem, că acest protest poartă data de 4 Oct. n. va se zică înainte de a se și ceva de protestul arhierilor bisericii gr.-ort. Că nu s'a dat publicității textul acelei scrisori, aceea o vor fi știind aceia, cari sunt puși să cărmuiască destinele bisericii române unite. Un lucru să-l știe și „Tribuna“ și „amicul“ ei, când e vorba de apărarea bisericii și școalei, arhieriei noastre au fost totdeauna la postul lor și cu ajutorul lui Dumnezeu vor fi și în viitor și cu votul ilustrilor noștri Episcopi nu s'a adus nici o lege vătămătoare acestor două instituțiuni, așa de strâns legate de viața poporului român.

Steaua mării.

„Ave maris stella.“

Câmpia de stele pe bolta senină

Cu scumpa lor mamă, a nopții regină,
În undele mării pe rând s'oglindesc.

Cu jale să uită, cum barca s'avântă

Pe negre talazuri; cum steaua lui sfântă
Lumina-și ascunde sub sânul ceresc.

Nici cruda furtună ce începe să crească,

Nici steaua-i ascunsă sub bolta cerească,
Nu-i pierde speranța s'ajungă la port!

În undele mării cu crâncena soartă

Îi vine să lupte, până vâsla e moartă,
În unde cu dansa căzând și el mort.

Cu ochii săi umezi, cu mâinile strânse

Se roagă fierbinte, să-i fie lui stânse
Furiile mării pe unde plutea.

Iar valul s'alină, furtuna descrește;

Seninu-i suride, — pe cer să ivește
Și luna crăiasă, ș-a mărilor stea.

O stea călăuză, speranță senină!

O tu ești Marie, a mării regină,

Eu pururea Ție fecioară mă închin!

CORESPONDINȚE.

LOGICĂ CREȘTINĂ?

Budapesta 9 Dec. n.

Cred, că cetitorii „Unirii“ încă vor avea cunoștință despre marea sărbare plănuită de tineretul rom.-catolic încă din anul trecut în onoarea jubileului de 50 ani, dela definirea dogmei immaculatei concepțiuni. Sărbarea aceasta a și decurs ieri în 8 Dec. în toată ordinea cuvenită, nelăsând nimic de dorit în ceea ce privește înafletirea și cinstea cuvenită. Mult s'a așteptat însă în ceea ce privește ideile și pildele creștinești, cari ar trebui manifestate cu atari ocațiuni, și tocmai contrarul s'a dovedit.

Să ventilase adecă în cercuri mai restrânse la îndemnul catolicilor apusului și în clerul tinăr și inteligința magiară catolică, ideea de solidaritate acu's vre-o treizeci de ani, dar ca multe altele de felul acesta a fost pusă la dozar pentru vremi mai bune, pentru anii trecuți, când din nou a fost trezită, iar în ziua de ieri cum să svonește, a fost chiar realizată.

Tinerii din Institutul s. Emeric în conțelegere cu clericii seminarului central lansară înainte de asta cu câteva săptămâni nește apeluri, invitând toate institutele înalte catolice, neeseceptionând nici pe ale noastre (poate ca să le poată batjocori față!) ca să-și trimită reprezentanți la „congresul studentesc“ numit Marian pe când în realitate, după scopul și decursul lui mai potrivită i-ar fi numirea de șovinist, ca toate congresele tinerilor visători și unilaterali.

Dar să bag plugul în brazdă și să spun ce am de gând:

Adunatu-s'au adecă la acest congres reprezentanții tinerimii catolice magiare în număr destul de frumos și impunător. — pe cum mai jos să va vedeă. — prin neconsecvența ideilor umflate de șovinism, prin lipsa totală de iubirea deapropelui, orbiți de ura față de naționalități și nutriți de dorințe chimerice de a servi ei, catolicii uneișirilor lui Banffy și gescheftarilor politici, mai toți perciunați.

S'au adunat sau cel puțin au trebuit să se adune după cum să svonise. — ca să se uniască cleric și laic și astfel să formeze o păvează tare de credință și luptă creștinismului inficiat de modernism. Programul spuneă, că au să țină trei ședințe și acelaș program dovedia intențiuni bune și folositoare.

Anume ședința dintâi, ținută în 7 a l. sara a meritat toată luarea aminte, cu mea acestei ședințe a atins'o practica predare liberă despre o reacțiune socialistă, rostita de cunoscutul și maturul tinăr Gyárfás E. Cu multă pricepere și-a tractat Dl Gyárfás tema luată asprași, de aceea nici n'a lipsit lauda și aprecierea meritată.

Pe cât de practică și succasă a fost ședința primă, pe atât de netemeinică și goală a fost a doua. Obiectul acesteia a fost cel tractat nu de mult în aiurările

conferințelor, ținute tot aci în capitală, în cari conferințe eram timbrați cu tot felul de epitete, care de care mai încornorate și puși pe aceeași treaptă cu neamurile sălbatice din pădurile și deșerturile. Africei, să nu zic Asiei, bigoți, tâmpiți și celelalte.

S'a sculat adecă reprezentantul Clujenilor, vrednicul urmaș al Dlui Apáthy cu o propunere ciudată și fără nici un rost, că adecă congresul să înainteze o rugare ministrului, pentruca să oprească prin ordinațiune vorbirea limbii vlache în toate institutele din Ungaria și iată-i motivele: vlachii (oláhok, románok vagy micsodák, vorba dânsului) sunt cei mai mari dușmani ai noștri, demonstrează mereu și anume dacă ținem noi petreceri nu numai că ne împedecă dar în acelaș timp țin și ei; la „mensa academică“ nu s'a înscris nici unul, nu cumva vorbind numai ungurește să-l lipsască Blajul de știpendiu (vezi beleaua!) „Și apoi suntem la noi și ne avem dreptul nostru“ după dânsul orice născocire e drept, „care drept trebuie să-l respecteze și vlachii sau“ și aci își arată Dlui iscusita-i logică dacă nu-i vom putea maghiariza cu buna, atunci să aplicăm pumnul, să-i călcăm în picioare (lábbal tipornunk kell!) că avem drept.“ Și pentru basaconiile acestea erau să-l ridice în slavă, nu alta.

De o parte te furnică în spate, iar de altă parte te umpleai de greață, când te gândea, că sunt creștini și întruniți să ajute creștinătății. Iar când s'a ridicat Gyárfás, nu să-l desmintă, că așa ceva era imposibil, fără să-i sfătuiască a trece dela obiectul acesta, după ce n'ar corespunde scopului și după ce cestiunea aceasta, oameni încărungiți nu imberbi, și totuși nu o putură clarifica, a fost aproape huiduit pentru nefățărnicia sa și mulți îl considerau de român.

Acelaș efect a avut și motivul adus de reprezentatul celor din Pojnu: „ce am zice noi magiarii, dacă pe la institutele din străinătate s'ar porcede și față de noi tot așa?“ Numai cât acesta și-a făcut coada colac și i-a domolit mărturisindu-le, că și Dlui tocmai aceea intenționa ca și colegul său.

Dar acestea totuși ar mai merge, fără nu să înțelege de loc rostul vorbirei cunoscutului șovinist Glattfelder, directorul Institutului s. Emeric și președintele de onoare al congresului. Ca totdeauna așa și acum cu o emfază goală și urgisită rostit a: „Frații mei și eu când eram tinăr (când era adecă teolog în Sem. central) am insistat la rectorul, ca să silească și pe valachi să ia parte în societatea noastră de lectură; rectorul însă ca om pătit nu și-a dat învoiala.“ Recomandă apoi retragerea propunerii, sfârșind: „Așa gândeam atunci și așa gândesc acum“ (sic!). Laudă ție Die, mai ales când știu, că ești incredințat cu conducerea tinerilor și prefect în Seminarul central, unde voiai încă de tinăr să-ți areți vitejia; bună pildă împărtașești, nu te-ai deochia!

N'am avut de gând prin aceasta să politiz. am voit numai să arăt, că de ce idei deochiate sunt hraniți conducătorii de

Cetiți!

BEN HUR

Cetiți!

— Unul dintre cele mai senzaționale, instructive și moralisătoare romane. —

F. 8°. 1047 pag. costă numai 2 cor. 90 fl.

A apărut în editura „Unirii“.

mai târziu ai acestei țări, cum s'a și exprimat cel cu aleasa-i logică: „*Îmi retrag propunerea, dar veniva timpul, când ca om privat ti voi putea zdrobi în picioare.*”

Și iarăși mă ciudesc foarte tare când văd figurând plane ea funcționari în programele festivităților teol. din Oradea-mare: Turdean (?) Munteanu (mă mir, că nu Munteanu) și Răhățan (?), și când știu, că nu pește mult au să păstorească români, iar ei o buche rumânească nu știu, ca să nu vorbească despre inimă.

Am scris acestea rânduri, ca să se cunoască ierul așa cum este, Ergo „*Videant consules!*”

Amadeus.

Noutăți.

Din Archidieceză. Joi în 16 ert au fost chirotoniți intru diaconi și Luni intru preoți clericii: *Eug. P. Păcurar*, subprefect în Internatul de băieți, *Niculae Berghian*, destinat de admin. parochial în Deag distr. D.-S.-măntin, *Iuliu Grama*, cooper. parochial în Chihierul-sup., distr. Reghin, și *Beniamin Colceriu*, admin. paroh. în Varfalau, distr. Arieș. — *Ioan Petrașcu*, preot disponibil a fost numit adm. paroh. în Ciugudul-demur. ș. distr. Sebeș.

Promoție. *Iuliu Florian*, capelan în Cluj se va promova azi la universitatea din Viena de doctor în teologie. Felicitări!

Congregația comitatului nostru e convocată în ședință extraordinară pe Marți în 20 ert. La ordinea zilei între altele: propunerea pentru a se votă încredere guvernului, curenda comitatului Târnavă-mică pentru propunerea religiei în limba statului ș. a. Ar fi de dorit, ca membrii români să se prezinte în număr cât de frumos.

Societatea Mariană. „Cununa Preaon. și de Dumeezeu Născătoarei Vergure Maria” din Iojib va ține — din ocaziunea jubileului nepătatei concepției — în 22 Dec. a. c. după amiază la 3 oare ședință festivă cu următorul program: 1. Cuvânt de deschidere; prin președintele societății. 2. „Latina ginte” de V. Alexandri. cântat de corul tinerimii. 3. „Rugăciune către Isus Christos” poezie de Emilian decl. de George Fehér elev al școlii rep. agr. gr.-cat. 4. „Datorițele părinților față de creșterea școlărilor ești din școala de toate zilele”; disertație de Ion Batin învățător gr.-cat. 5. „Inbirea mea” poezie de Emilian, declamată de Terezia Ciuturș, membră în societate. 6. „Cuvinesă cu adevărat”; cântat de corul tinerimii. 7. „Sentinela română” poezie de V. Alexandri. (fragment) decl. de Ana Batin și George Lazar membrii în societate. 8. „Răsunăt” de Andrei Murășan, cântată de corul tinerimii. 9. Închiere; — de președintele societății.

De ale meseriașilor. „Societatea meseriașilor din Blaj” va ține o serie de conferențe în folosul ajutorării cu vestimente a ucenicilor de meseriași. Prima conferință va fi duminică în 18 Decembrie a. c. la oarele 5 d. a. în localitățile Societății. Va citi D-nul *Vasile Suciu*, prefectul tipografiei. Prețul intrării de persoană 10 fl. — D-nul preot din Obreja *Artimon Blăjan*, a dat la fondul societății meseriașilor din Blaj 5 cor.

Primească maritimul donator multămita societății.

Comitetul.

Constituire. Societatea academică social-literară „România Jună” din Viena s'a constituit pe anul școl. 1904/5 alegându-și următorul comitet: Demian David, student techn. președinte. Iulian Posner, stud. techn. vicepreședinte. Horia Petru Petrescu, stud. în liter. secretar I. Ionel Isopescu, stud. fechnic, secretar II. Nic. Mintencu, stud. ing. cassar. Nerva Drăgan, stud. med., controlor și Ioan Ponescu, stud. technic. bibliotecar. *Dămian David* preș. soc. *Hori Petra-Petrescu* secret. I.

Pentru arși de foc din Câmpeni și Ostrovul-mare au primit cor. 17 de la protopopul *Ștefan Radic* din Petroșeni, cor. 19 de la *Dragiciu Alie* din Rimbărbat, cor. 12.97 de la preotul *Ștefan Berinde* din Câmpul lui Neag și cor. 30.80 de la preotul *Ioan Bora jun.* din Petraș. Total cor. 79.77. Numele contribuitorilor îl vom publica, cum vom dispune de spaț.

Apel. Președintele Asociației pentru literatura și cultura poporului român ne-a trimis o coală de subscripție pentru augmentarea muzeului istoric. și etnografic din Sibiu. Observăm că contribuiri de peste 50 cor. se pot plăti și în rate lunare, și că taxa de membru fondator e de 200 cor. și se poate achita în timp de cel mult 2 ani.

Concurs. Preaven. Consistor archiepiscopesc deschide concurs până la sfârșitul anului acestuia pentru câștigarea unei pensuni șulutane de 600 cor. destinată văduvelor de vicari, decani ori protopopi actuali, cari au servit mai ales în orașele: Făgăraș, Sibiu, Cluj, Alba-Iulia, Oșorheiu, Turda și Abrud.

Principele Frideric de Hohenzolern, al treilea frate a regelui Carol al României, a încetat din viață în München, la 2 ert. în etatea de 61 ani. Repausatul era general de cavalerie german. Prințul Ferdinand al României și prințesa Maria, va reprezenta la înmormântare Curtea română.

Misiuni populare. În zilele de 17—19 ert. se vor ține la Orăștie misiuni populare prin vicariul *Dr. Iacob Radu*, Hatâg, *Dr. Elie Dăianu* Cluj și *Dr. Val. Frențiu*, Orăștie.

Roma. La 1 ert. s'a inaugurat congresul Marian în biserica Ss. Apostoli, Cuvântul de deschidere l'a rostit Em. Sa Cardinalul Vanutelli, vorbind de nepătata concepțiune a maicii Domnului și de cultul și evlavia, cu care credincioșii din toate timpurile au fost față cu fecioara Marie. S'au mai ținut apoi încă patru ședințe publice. În una din acestea prințul Vladimir Ghica a vorbit ca reprezentant a poporului român, descriind în un clasic discurs dragostea pe care biserica orientală o arată față cu Preacurata Vergură. Se vorbește că în unul din trecutetele consistoare, cardinalii au adus o decisiune prin care șterg dreptul de veto al unor state catolice față cu alegerea Papei.

Necrolog. *Ecatarina Trăilă* născută *Boborony*, a adormit în Domnul la 12 Decembrie 1904 în etate de 45 ani. Repausata era soția vrednicului avocat Ilie Trăilă din Oravița-montană.

† *Lucreția Vlad* născ. *Tilea*, soția preotului Ioan P. Vlad din Șaldorf, a repausat la 28 Nov. n. în al 49 an al etății, lăsând în doliu pe soțul său, patru orfani și număroase rudenii.

Odihneasă în pace!

BIBLIOGRAFIE.

Calendar pe anul 1905 pentru romano-catolicii de ritul latin din Moldova, anul III. Băcău 1904. Calendarul e după stilul vechiu, în puterea unui privilej special dat catolicilor din Moldova. Cuprinde viața sf. Geneveva. Agata. Școlastică. Casimir principele, Izidor plugarul, Venanțiu. Angela Merici și Cecilia, apoi un articol despre Neprihănită zămislire și câteva poezii, din care reproducem una în nr. de azi; prețul 30 bani.

Posta redacțiunii.

„*Iulia*” e nepotrivită și nici ca compoziție nu merită multă atențiune. De altcum nu tot ce-i străin e și bun.

Lar. A apărut de mult și încă în broșură; nu o mai putem reproduce, deși ne pare rău.

Job. Nu mă pot declara înainte, dar greșești când îl apretezi rău. Mulțumită de celea trimise.

Dare de samă în nr. de viitor.

Firmă Românească în Fiume

a lui

ROMULUS PASC,

de importatiune și espedițiune în bale și lazi originale prin calea ferată, așa și în *Colete postale de 5 k.* libăr de vană și francat, de mărfuri coloniale, fructe de sud și băcăuie, cu specialitate de cafeuri, teiuri și rumuri din calitățile cele mai bune.

Cafele:

	1 Klo	5 Klo
Santos, calitatea primă	2-50	12-50
Portorico, cafea foarte cercetată și bună	2-90	14-50
» Piraldi, cel mai fin soi de Portorico	3-60	18-—
Cuba, fină	3-—	15-—
» mai fină	3-20	16-—
» de tot fină	3-50	17-50
» Specialitate	3-70	18-50
» Perl (mărgelată)	3-20	16-—
Ceylon	3-50	17-50
Goldjava (java aurie)	3-40	17-—

Tea:

	¼ Klo	½ Klo
Pecco congo	2-30	4-15
Ceylon	2-35	4-25
Suouchong	2-40	4-35
Mandarin	2-70	4-95
Family Tea	3-—	6-—
Rusian Melang	4-—	8-—
Five o'clock	5-—	10-—

Rum, Cognac și Vinuri spaniole:

Rum lamaica	Sticla 0.7 l.	3-70
» de Brasilia	» 0.7 l.	3-—
» Tea	» 0.7 l.	2-40
Cognac adevărat francez	» 0.7 l.	8-—
» marcă Iulien	» 0.7 l.	4-—
Malaga sect. vin spaniol adevărat	» 0.7 l.	4-50
Madeira Dry	» 0.7 l.	4-50
Sherry Old	» 0.7 l.	5-—
Vinho do Porto	» 0.7 l.	6-—

Mai puțin ca 3 sticle nu se pot espeda (pot fi și diverse)

Portocale 5 Klo corfa	2-80
Smochine de Smirna 1 Klo	1-—
Dateln presate în cūții 1 Klo	2-50
Struguri de malaga 1 Klo	2-60

• Preț curent detaliat franco și gratis. •

— Prețurile sunt în Coroane. —

(46) 2—3

Cumpărați

Cumpărați

Calendarul Unirii pe anul 1905.

Prețul 50 fl. plus 10 fl. porto.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

— PAUL ANTHELME —

Cele două conștiințe.

Tradusă în românește din l. franceză prin

SIMION ZEHAŢ.

(Continuare.)

Preotul: Fica mea! Ori cât sunt de infrișoși judecătorii lumii acesteia, este unul, care e cu mult mai infrișoșat și acela este Dumnezeu, care vede toate, care știe toate, înaintea căruia mai curând ori mai târziu noi toți trebuie să ne infășoșem, și a cărui răsplată și pedeapsă sunt într-o formă vecinice. Dacă bărbatul tău nu regretă crima, dacă nu se pocăiește, dacă nu dobândește deslegare, iadul îl așteaptă. Ești creștină și prin urmare cunoști cât e de mare primejdia. Datorința ta este să-l scapi.

Francisca: Dar cum?

Preotul: Banii, cari i-a câștigat omorând pe semenul său sunt bani blăstâmați și afurisiți, trebuie să-l îndupleci să-i restituie erezilor.

Francisca: Oh da! îl voia îndupleca.

Preotul: Apoi nu trebuie să lași ca un nevinovat să fie persecutat. O crimă ti apasă deja conștiința, aceasta ar fi a doua.

Francisca: Ar trebui dar să se însinue.

Preotul: Cugetă ce este o pedeapsă vecinică! O tortură, care nu se finește nici odată. Cu Dumnezeu te poți împăca, însă pentru ca se dobândești iertare, e de lipsă căință. Dacă bărbatul tău să căiește, va afla că e de lipsă ca el însuși să-și denunțe fapta sa. Astfel împiedcând justiția dela rătăcire va face destul pentru prima sa crimă. Dacă îl iubesti, indeamnă-l să-și mântuiască sufletul. Un nevinovat, înțelege fica mea, un nevinovat să fie persecutat și poate condamnat, nu te înfiori de acest lucru?

Francisca: Părinte! El este bărbatul meu, tatăl pruncilor miei.

Preotul: Urmările insinuării lui vor fi o ispășire necesară. Și ori cum se fie acelea, ele nu vor fi decât dureri trecătoare, cari vă vor conduce, pe tine și pe el la fericirea vecinică, și ele nu nu vi-se vor părea de loc fioroase și grele.

Francisca: Sărmanul meu bărbat!

Preotul: Dacă bolta cerului s'ar deschide, ai vedea pe Dumnezeu în mijlocul sfinților și a gloriei sale, privirea sa îmbrățosează universul, străbate prin ziduri, pătrunde în toate conștiințele, el este Atotputernic. E lucru înțelept dară ca noi să ne supunem voinții sale. El este acela, care cere dela tine să te străduiești din răsuputeri să-ți îndrepti bărbatul în calea mântuirii. Promite-mi că vei încerca aceasta!

Francisca: Da! voiu încerca-o Părinte!

Preotul: Se zicem împreună „Tatăl Nostru,” ca Dumnezeu să-ți deie tăria de care ai lipsă.

Preotul: și *Francisca:* (împreună): Tatăl Nostru, care ești în ceruri... fie voia ta... (Ei zic încet restul rugăciunii).

Preotul: (binecuvântă pe Francisca) În Numele Tatălui și al Fiului și al Spiritului Sfânt. Amin. (Se scoală).

Francisca: Ori ce se va întâmplă, să nu spunei nimica nimănui Dle preot!

Preotul: Francisco! Mărturisirea ta e terminată, eu nu-mi mai aduc aminte de nimic.

(Cortina).

ACTUL II.

Interiorul unei case sărăcicioase. Într'un colț un laborator de măsur.

Scena I.

Bressaud în cămeșe jiluoște o scândură. *Francisca* petește lângă cuptor; *Jeanette* (plânge).

Bressaud: (amenințând către *Jeanette*). Vei găta odată cu bocitul?

Francisca: Asta este încăpăținată, nu o ma sălbătăci *Bressaud*! (Cătră *Jeanette* gugulindu-o). Tu ești fata mea cea dragută, fata mea cea mare. Spunemi ce durere ai?

Jeanette: Dacă n'am carte de rugăciuni ca celelalte, eu nu mă duc la miruit. M'am săturat acum de atâta sărăcie. Celelalte mă rid.

Bressaud: Domnișoara pofteste o carte inaurită?

Jeanette: Eu poftesc una așa cum vinde librarul, care nu costă decât 25 filleri.

Bressaud: Numai 25 fileri? 12 fontți de pâne. Nu poftesti altceva nimic?

Francisca: Mica mea *Jeanette*! Ce se va alege de tine, dacă vei fi așa de prădătoare?

Jeanette: Eu am grijit vacile D-lui Franquin toată vâra, și el ți-a dat 15 franci pentru aceasta, eu știu că am servit bine, și poftesc acum o carte, îmi trebuie o carte! (Plânge).

Bressaud: Ian dute nebuno! de unde să ieu eu 25 fileri.

Francisca: (încet către *Bressaud*). Dacă ai cerca în grădină (*Bressaud* uimindu-se se uită la ea întrebător). Da! în grădină!

Bressaud: (arătându-se mănios ca să-și ascundă emoțiunea, către *Jeanette*): Tu mă asurzești, dute și plângi afară! (*Jeanette* iese).

Scena II.

Bressaud. Francisca.

Bressaud: Femeie! Ce ai zis?

Francisca: Eu am aflat o șatulă sub nuc.

Bressaud: O șatulă!... Sub nuc?... Ce poate să fie aceasta?

Francisca: Cum? nu-ți vine să crezi?

Bressaud: Dar spune-mi ce vrei?

Francisca: În noaptea trecută, te-am văzut, când ai îngropat-o. Pentru ce nu te atingi de banii aceștia?

Bressaud: Să m'ating? dar știe toată lumea, că eu n'am bilete de 100 franci. A scoate unul acuma, ar fi....

Francisca: Ar fi?

Bressaud: Nu-ți pot spune.

Francisca: Așa dară, tu ai comis crima! (Tăcere). Tu ești acela (Tăcere). Tu ești spune-mi!?

Bressaud: Doar nu vrei să mă pierzi? Ce?

Francisca: (lăcrămând). Ah! sărmanul meu bărbat! Ce va fi de noi?

Bressaud: De vei tăcea tu, eu am fost destul de cu băgare de seamă. Nu va afla nime nimic.

Francisca: Dar banii aceștia, *Bressaud*, vor neferici copiii noștri, eu nu vreau ca banii să fie la noi.

Bressaud: Și ce vrei să fac cu ei?

Francisca: Dacă i-ai restitul erezilor, aceasta ar delătura blăstămii dela noi.

Bressaud: Nu vorbi de acestea femeie! Eu mi-am pus viața în primejdie pentru ca să-i câștig, și acum să-i restituiesc?! Nu zice aceasta!

Francisca: Și dacă vor osândi pe *Benedict*?

Bressaud: Pentru ce îmi aduci aminte aceasta?

Francisca: Omorirea taicăi *Fenaille* a fost o crimă, condamnarea unui nevinovat, va fi alta.

Bressaud: Alta! Dar femeie, tu mă scoți din sărite, tu-mi iei curajul. Pentru ce să vorbim despre acestea?

Francisca: Pentru ca să te pocăiești. Dumnezeu ne vede pe noi. Dacă tu ții banii și dacă lași ca *Benedict* să fie condamnat, nu ți-e teamă de pedeapsa, care te așteaptă?

Bressaud: Doar ai vrea să mă însinui?

Francisca: Dacă este de lipsă pentru ispășirea faptei tale, o vreau!

Bressaud: Tu ești nebună? Banii pentru cari, eu am riscat totul ni i-ar lua, mi-ar tăia grumazii și apoi cine v'ar nutri pe voi, pe tine și pe pruncii tăi? Nici din cerșit n'ați putea trăi, v'ar respinge dela toate ușile.

Francisca: Dar Bunul Dumnezeu *Bressaud*! Bunul Dumnezeu?

Bressaud: Bunul Dumnezeu e departe, eu am timp de a mă gândi la el, iar gendarmii sunt deja în sat *Francisco*! Vrei tu ca eu să fiu gilotinat, vrei tu ca fiii tăi să piară de foame?

Francisca: Oh! nu!

Bressaud: Într'o familie, ori ce s'ar întâmpla, trebuie să se susțină soții unul pe altul. Oh! dacă ai ști cât de lipsit am fost! Eu am crezut că după ce am comis odată crima, mai potrivit ar fi pentru mine să continuu a trăi pe cum m'am obicinuit. Dar îndesert, eu m'am schimbat cu totul. Eri dimineată, când după fapt, am ieșit întâiaș dată a fară, drumurile, cărările, arborii, casele, oamenii, toți mi-s'au părut alții. Și mai mult, n'am fost în stare a face o singură mișcare naturală. Tot ce fac, trebuie să cuget înainte. Dacă mă mișc, mă simt ca scos din răbdare și-mi cuget: mă vor cunoaște că eu l'am omorât din confuzia în care mă affu. Dacă stau acasă, cuget că mă vor afla de pe aceea, că nu îndrăznesc a mă mișca. Mi-se pare că oamenii din sat, gendarmii judecătorii și în fine toată lumea privește la mine și că toți ochii sunt ocupați cu aceea ca să mă examineze și să observe nu cumva mă tradez. Ah! femeie! E grozav de greu a trăi în crimă și penibil lucru a fi criminal. Eu am lipsă de tot sângele rece pentru a mă apăra. În loc să mă duci la pierzare mai bine ai face, dacă m'ai încuraja, căci afară de tine, n'am pe nime în lume, la cine să mă pot încrede.

Francisca: Nu te năcăji, eu nu vreau decât binele tău.

Bressaud: Pentru voi am făcut, ce, am făcut. Ideea mi-a venit în sara aceea când

tu ai bătut pruncii, tu, care de altcum ești atât de bună cu ei. Eu eram în pat de două luni, nu aveam nimic de mâncare la casă, și eu știam bine că tu-i bați pentru ca să nu te întrebe pentru ce trebuie să se culce necinați. Mi-s'a sfâșiat inima. De caietul cu bani al taicăi Fenaille eu am dat din întâmplare într-o zi, când m'a chemat ca să-i repar masa. Atunci am cugetat, că pe când vouă vă stringe foamea la olaltă foalele, pe atunci la acești bani nu le iei nime folosul. De atunci, ca și cum aș fi fost fermecat, n'am putut cugeta la altceva decât la aceea, că trebuie să-i câștig. Însă — așa e de drept, pe cum spun — aceasta a fost pentru voi. Nu lucra spre pierderea mea Francisco!

Francisca: Oh! taci! Dumnezeu acuși va descoperi lucrul, eu nu-ți mai zic nimic acestea sunt ideile dlui preot, care mi le-a băgat în cap.

Bressaud: A preotului?

Francisca: Am fost nebună ieri. M'am dus a sară, ca să-i cer sfatul.

Bressaud: Doar nu i-ai descoperit lucrul?

Francisca: Ba da! Însă în mărturisire.

Bressaud: Dute nu mai vorbi! Dumnezeu bun! mi s'a spus că voi fi vândut de muierea mea.

Francisca: (plângând). Dar ce am făcut? Ei nu pot descoperi ceea ce, aud în mărturisire, ei mai bine sufer moarte, dl preot mi-a spus aceasta.

Bressaud: Ah! Cât sunt de proaste femeile! Când vei ști totul, atunci vei vedea, că încă n'ai gătat cu plânsul pentru prostia ta. Până când am zăcut atâta în pat, am cugetat la comoara lui Fenaille și totdeauna mă luptam cu ideea: ce se fac, ca să nu mă prindă? Duminecă ascultând cum cetise jurnalul înaintea bolții barbierului, mi-am înșămnat că justiția descopere pe criminali, sau pentru că i-a recunoscut cineva în momentul când au comis crima, sau pentru că au lăsat urme, ca bucăți de vestimente, hârtie, urme de picior ș. a. Gândind la aceasta, mi-a venit ideea, că dacă te deghizezi îmbrăcând vestimentele și încălțămintele altuia, nu poți fi spus la această întâmplare. Eu am știut că servitoarea preotului, când spală revereanda lui cea veche, o pune să se uște în șoprul de lemne, unde poți intra când vrei, apoi și aceea am știut că acolo sunt și încălțămintele vechi, folosite. Apoi am așteptat o zi în care servitoarea a spălat revereanda, și sara m'am dus de m'am îmbrăcat și încălțat acolo.

Francisca: Doamne Dumnezeule! (și face cruce).

Bressaud: Asta am nimerit-o bine. Când mă întorceam dela Fenaille, la Crucea Peyssonierilor, am observat pe Jeanette și pe Michaud, cari veneau din visita dela Monneret. În întunec ele au cugetat că io-s preotul.

Francisca: Jeanette mi-a pomenit de aceasta întâlnire. Tu erai acela?

Bressaud: Eu eram. Și pentru a face să se creadă, că n'a fost un hoț ordinar acela, care a omorât pe Fenaille, eu am lăsat aurul în caiet și n'am luat decât bancnotele. Asta a fost bine combinat, așa dară? Și iacă toate invențiunile mele au mers în vânt, pentru că tu ai fost atât de neghioabă, de te-ai dus și mai denunțat! Și încă la cine? Chiar la preotul! Dacă cumva îl vor năcăgi, el n'are să zică decât un singur

cuvânt: „Bressaud a comis crima, femeia lui mi-a descoperit.“

Francisca: Dar cine te-a făcut așa mare drac, omule? Tu mă bagi în boală! Cum ai devenit atât de afurisit să faci ca toată suspiciunea să se descarce pe dl preot?

Bressaud: Era în mânie cu Fenaille. Nu de mult i-a făcut un spectacul.

Francisca: Un preot atât de sfânt!

Bressaud: Chiar pentru aceea. Mânile preoților sunt lungi. Ei toți țin la olaltă, episcopii, Papa, Roma, bunul Dumnezeu, și toți tremură de ei. Ce ști tu? Nu le poți face nimica pe față. Se va scoate el din năcaz.

Francisca: Un om, care totdeauna a fost atât de bun pentru noi, care a iubit pruncii noștri și care numai bine ni-a făcut!

Bressaud: Vrei să mai faci să mă mâniu? Tot ce vorbim noi nu schimbă de loc lucrurile, de a fi altcum de cum sunt. Pentru că dară asta vâerare? Aceasta nu servește decât spre răul nostru. M'am revoltat contra sărăciei, nu am lucrat bine, aceea o văd, însă dacă am pornit, nu m'am mai putut înturna. Eu m'am băgat în primejdie și ori ce va fi de mine, mă voi apăra până la extrem. Cu toată neghioabia ta, poate că mai este un mijloc de scăpare. Voiești să-mi stai într'ajutor? Da ori ba?

Francisca: Dacă trebuie să aleg, tu știi că eu voi fi totdeauna cu tine.

Bressaud: Bine dară! Să ne purtăm ca și când nu s'ar fi întâmplat nimica, extraordinar. După amiază trebuie să mergem la primăria episcopului ca și oamenii, cari n'au nici o muștrare. Dacă preotul nu spune nimic din mărturisirea ta, toate vor fi bune, dacă spune, noi vom nega totul; — vom vedea.

Francisca: Ah! Dumnezeul meu! Eacă gendarmii!

Bressaud: Numai nu-ți pierde mințile. Dacă vei fi confusă, fă-te proastă, ca să-ți deie timp de gândit.

Scena III.

Bressaud, Francisca, Dubois, Caporalul de gendarmi, Jeanette.

(Jeanette curiosă se viră întră ei Bressaud se pune iarăș pe giluit cu putere, iar Francisca la cusut).

Francisca: (Ca și când i-ar atrage atențiunea lui Bressaud) Hei! Bressaud!

Dubois: Bravul meu! Așa mare lipsă este de lucru?

Bressaud: (se întoarță, arătându-se surprins și salută militărește). Pardon Domnule, gilăul face larmă! Cu ce vă pot servi?

Dubois: Eu sum judele de instrucție.

Bressaud: Judele de instrucție?

Dubois: Dta nu ști, cine este judele de instrucție? Eu am venit să fac anchetă asupra morții lui Fenaille.

Bressaud: Moartea lui Fenaille?

Dubois: Dta ești surd?

Bressaud: Nici de cum dle jude!

Dubois: Atunci pentru ce ai acel obicei ridicul, că repețești frazele? Se prelungeste fără folos conversațiunea și să pierde timpul.

Bressaud: Oh! timpul nostru nu este scump!

Dubois: Asta se poate, dar al meu e scump. Să ne silim să fim scurți și preciși. Am se țin interogător cu câteva persoane din sat. Încep cu dta. Dta abia șezi la 400 metri dela casa lui Fenaille, n'ai auzit ori observat ceva, în noaptea cu crima?

Bressaud: E foarte departe dle jude. Dimineața, când am auzit despre lucru, și noi am increment.

Dubois: Și în sat nu vorbesc oamenii între sine, că cutare ori cutare a trebuit să comită crima?

Bressaud: Și n'a fost servitorul?

Dubois: Urmă falsă! L'am lăsat liber, Fenaille era ținut de un om reutăcios, avut'a el inimici?

Bressaud: Nu, după cunoștința mea.

Dubois: (cătră Gendrin): Este cu neputință să scoți ceva din acești țărani (cătră Francisca). Și dta, firește încă nu ști mai mult? (Fără a putea fi observat de altcineva decât de ea, Bressaud punându-și mâna sub falcă, îi face semn că o va sugruma dacă va vorbi.)

Francisca: Nu, Domnule jude.

Dubois: De aceasta am fost sigur, (cătră Jeanette): Și tu copilă nu ști ceva?

Jeanette: (cu importanță): Eu, dle jude, în noaptea în care, au omorât pe Fenaille, am fost cu Michaud și am cercetat pe Monneret. Noi ne-am reîntors cam târziu, și eu vă pot spune, că afară de dl preot, care mergea cătră casă, și cu care ni-am întâlnit la Crucea Peyssonierilor, n'am întâlnit nici un suflet viu în sat.

Dubois: Vorbitați cu dl preot?

Jeanette: Nu! noaptea era întunecoasă și el părea că se grăbește. Michaud a strigat: „Ei! Dle preot!“ N'am înțeles ce ni-a răspuns, și-a grăbit mai departe.

Dubois: (cătră Francisca). Fica dtaie nu ți-a pomenit de această întâlnire cu preotul?

Francisca: Ea mi-a pomenit ieri dimineața. Dar n'am cugetat că aceasta ar putea interesa pe dl jude. Toată lumea știe, că dl preot iese adeseori sara ca să-și împartă elemosinele.

Gendrin: (cătră Dubois): Preotul poate că va ști ceva.

Dubois: Dară!? În cazul acesta n'ar fi înștiințat. (cătră Jeanette): Unde locuiește Michaud?

Jeanette: Aci în vecini.

Dubois: Dute caută-o draga mea. (Jeanette se duce). Bressaud! Ce relație era între Fenaille și preotul?

Bressaud: Am auzit că nu erau bune relațiunile.

Dubois: Ah!

Bressaud: Taica Fenaille în tot chipul năcăjia pe dl preot. Nu este mult de când în mânie i-a făcut reproșuri. Eu n'am fost acolo, dar Lancelin, care a auzit, acela mi-a spus.

Dubois: Cine este acest Lancelin? Aci locuiește și el în sat?

Bressaud: Da! dle jude.

Dubois: Caporale! unde-ți este soțul.

Caporalul: S'a dus după creditorul din sat, pe care dorești să-l vezi. Poate că creditorul n'a fost acasă, și el este dator să-l caute.

Dubois: Mergi dară dta și caută pe acest Lancelin! (Caporalul iese).

Gendrin: Doar suspicionezi pe preotul? Domnul preot Pioux este un preot exemplar.

Dubois: (indiferent): Da! eu știu! Dar trebuesc cercetate toate. (Întră Michaud. Cătră Bressaud): Lasă-ne singuri.

Scena IV.

Dubois, Gendrin, Michaud.

Gendrin: De lipsă e să ieu la protocol depozițiunile?

Dubois: A bunăsamă. Făți notițe. (cătră Mechaud): Dta ești Michaud?

Michaud: Doamna Michaud, da! dle jude! (arată spre scriitor): Pentru ce are acela peană în mână? Vrea să facă scrisori?

Dubois: Binevoiește a te indetuli ca să răspunzi la întrebările mele. Dta ai fost alaltă sară, ca să cercetezi pe Monneret?

Michaud: Pentru ce, mă întrebați aceasta?

Dubois: Ți-am spus draga mea să răspunzi și să nu mai întrebi!

Michaud: Dragă mea! Pentru ce ești dta așa de familiar cu mine? O femeie de țăran este atâta cât un jude. Doar nu i-se va rumpe limba, numindu-mă doamna?

Dubois: Oh! Dacă poștești?

Michaud: Vezi bine! Fie căruia ce e al său! Fie cine e domn pe sama sa, dacă nu e dator nimenui cu nimic. (La o parte): Pune aceasta în buzunar!

Dubois: Întorcându-te dela Monneret, întâlnești pe dl preot?

Michaud: Dl preot este un om brav, și dacă poști să mărturisesc, eu adevăresc aceasta.

Dubois: Hei! Nu aceasta te-am întrebat de dta! Răspunde la întrebare: Alaltă sară cu Jeanette Bressaud, întâlnești pe dl preot la Crucea Peyssonierilor?

Michaud: Voi spune dacă voi vrea. Suntem liberi, nu e așa? Dacă mă suciți, eu nu sum bună de nimic, și nime nu mă poate sili să spun ceea ce eu nu vreau.

Dubois: Bagă de samă, că dacă refuzi să vorbești, prin aceasta poți strica dlui preot, căci voi fi necesitat a presupune, că ai cauze grave de a tăcea. Întâlnești ai?

Michaud: După ce, mă atingeți în simțăminte, da! I-am întâlnit, dle jude.

Dubois: Cam pe la câte oare?

Michaud: Pe la 10 oare, pe la 10 și jumătate! Nu m'am uitat la orologiu, că n'am.

Dubois: L'ai agrăit?

Michaud: Dar pentru ce toate acestea? Voiți să torturați pe acest sărman om?

Dubois: Placă-ți a repeta ceea ce i-ai zis, și ceea ce ți-a răspuns.

Michaud: Eu am strigat: „Hei dle preot.“ El era departe și eu n'am înțeles. ce a răspuns.

Dubois: Venea de cătră casa lui Fenaille?

Michaud: De aceasta ar trebui el întrebat. Drumurile duc în toate părțile, dta ști bine.

Dubois: Și fugea?

Michaud: Să grăbea.

Dubois: Aceasta este totul, ce am voit să știu. Poștește subsamnă depozițiunea.

Michaud: Eu să semnez o hârtie? Nu sum atât de neghioabă. (Cu gândul de a da o lecție de politeță judeului). Plecăciune dle jude!

Dubois: (nebăgându-o în samă): Plecăciune Dnă Michaud! (Michaud iese).

Caporalul de gendarmi: (întorcându-și capul spre poartă). Lancelin e aci dle jude!

Dubois: Se poștească în lăuntru. (cătră Gendrin). Nu sunt decât două clase de țărani, aroganți și stupizi. Și arogant ori stupid, adeseori e tot una.

Gendrin: Ei votează, și cugetă că ei sunt guvernul, și nu se mai lasă să fie purtați de nas.

Scena V.

Dubois, Gendrin, Lancelin.

Dubois: (cătră Lancelin): Vină mai aproape. Care îți este numele, pronumele, etatea și profesiunea?

Lancelin: Lancelin Iuliu Alfred, de 60 ani, econom.

Dubois: Dta ai fost de față oare când la o dispută între taica Fenaille și dl preot?

Lancelin: Se poate dle jude!

Dubois: În ce loc?

Lancelin: În grădina lui Fenaille. El își culegea perele și dl preot a venit acolo.

Dubois: Și dta unde ai fost?

Lancelin: Era cald. Eu mi-am fost pus vesta pe iarbă și m'am culcat pe ea lângă cărare. Auzind larmă mi-am zis: „Se face comedie, treabă bună,” și am ascultat.

Dubois: Câtă vreme e de atunci?

Lancelin: Cam 15 zile. Poate ceva mai mult ori mai puțin.

Dubois: Spune, ce s'a petrecut între ei!

Lancelin: Dl preot era mănios. El i-a spus'o, i-a spus'o verde!

Dubois: Bine! Ce este aceea ce i-a spus?

Lancelin: Tot! Tot! El i-a spus totul, ce se poate spune la un om.

Dubois: Trebuie precizat, despre ce a vorbit dl preot?

Lancelin: Ah! Știți, el a vorbit cum trebuie. De una și de alta. De toate! Te făcea să te cutremuri.

Dubois: Se luăm lucrul dela început. Dta era acolo, când a sosit d-nul preot? Aduci-ti aminte, ce a zis d-nul preot când a sosit?

Lancelin: „Bună ziua Ioane!” Ioan era numele lui Fenaille de botez.

Dubois: Și după aceea?

Lancelin: El a zis: „Iară începi?” Dl preot vorbește bine. Și așa mai departe. Mie mi-s'a oprit răsuflarea.

Dubois: Ce a voit se zică prin aceea, aruncându-i că „iară începi?”

Lancelin: Mi-se pare că au vorbit despre istorii vechi.

Dubois: Cari istorii vechi?

Lancelin: Sunt câți-va ani decând taica Fenaille a acuzat pe dl preot că își petrece cu tineretul, istorii de plăceri, ști dle jude! Preotul nostru este un om cum trebuie și față de purtarea lui nu este de excepționat nimic.

Dubois: Dacă această istorie este veche, dl preot nu pentru aceasta a venit. Despre ce au mai vorbit după aceea?

Lancelin: Despre ce? Despre toate! despre Dumnezeu, de iad, despre moartea păcătosului; despre asta și despre ceea. Despre una și despre alta. Să mă crezi, că eu am ascultat o predică întreagă.

Dubois: Bine! Dar ce a mâniat pe d-nul preot?

Lancelin: Taica Fenaille!

Dubois: Asta se înțelege! Dar ce a făcut?

Lancelin: A făcut scrisori anini.... amimi.... amini... amomo....

Dubois: Scrisori anonime?

Lancelin: Dta ști mai bine ca mine dle jude.

Dubois: Și ce era în acelea scrisori?

Lancelin: Of! Scrisorile și eu!? Dle jude.... Eu n'am învățat nici când a ceti.

Dubois: Eu nu te întreb pe dta, că cetitule-ai; dar dl preot și Fenaille au trebuit să vorbească despre aceea, ce, a fost scris în ele.

Lancelin: Firește Dl preot ti zicea: „Nu ți-e rușine a perzeca o nefericită, care, nu ți-a greșit nimica?” „Acesta este un păcat așa de mare ca o crimă, a desonora

fără pricină pe deaproapele tău!” Eu cred că de femeie a fost vorba.

Dubois: De care femeie a fost vorba?

Lancelin: De o anumită femeie, dacă am înțeles bine de o damă.

Dubois: Care damă?

Lancelin: O damă, care nu locuește aci.

Dubois: Cum o chiamă?

Lancelin: Nu pot ști, nu i-au amintit numele.

Dubois: Unde locuește?

Lancelin: Ah! n'am cercat, ei nici aceasta n'au spus'o.

Dubois: Și ce răspunde Fenaille domnului preot?

Lancelin: El zicea, că de oare ce scrisorile nu sunt iscălite, nu se poate ști de cine sunt făcute.

Dubois: Când dl preot s'a depărtat, împăcatu-s'au? Rămas-au pretini buni?

Lancelin: Pretini buni? Ah! nici de cum! Taica Fenaille se batjocorea cu d-nul preot și d-nul preot ti zicea, că-l va bate Dumnezeu.

Dubois: Nu ști ceti, nici scrie? (dimințându-l). E bine. (La o parte). Ce poate fi în lucru?

(Lancelin se duce. Dubois scoate din buzunar o șatula mică, în care se află cei doi bumbi, aflăți la taica Fenaille și-i examinează cu atențiune).

(Va urma.)

Românii din America.

Lista contribuitorilor la Reuniunea pentru decorarea bisericii gr.-cat. din Șeica mare pe anul 1903 și 1904.

(Continuare.)

Comuna Vlădeni. Ioan Zorca 10 cent. Anica Zorca 10 cent. Iacob Finiș 10 cent. Ioan Nase 10 cent. Niculae Meiu 15 cent. George Nase 15 cent. Avram Popa 15 cent. Simion Balcaș 10 cent. George Meiu 15 cent. Simion Balcaș s. 15 cent. Niculae Popa 25 cent. Niculae Podari 10 cent. G. Potcoava 15 cent. Ioan Steblea 10 cent. Ilea Iacob 20 cent. Ioan Belei 10 cent. George Dragoș 10 cent. Eieftea Micu 10 cent. Filip Vlădoi 10 cent. Dumitru Potcoava 10 cent. Iacob Vlădoi 10 cent. Achim Lascu 10 cent. Iacob Nistor 25 cent. Pavel Ioan Steblea 10 cent. Tanase Micu 25 cent. Iacob Popa 25 cent. Lucretia Popa 25 cent. Toma Bozoea 50 cent. Simion Balcaș 10 cent. Ioan Zorca cu familia 90 cent.

Comuna Vestem. George Irimie Milea 10 cent.

Comuna Toarcă. Iosif Gergeli 20 cent. Ioan Braniște 25 cent. Iosif Gergeli s. 20 ct. George Ciocan 10 cent. Ioan Pascu Coșocar 25 cent. George Pascu 25 cent.

Comuna Hosman. Ioan Teascu 15 cent. Naftailă Teascu 15 cent. Ioan Banci 25 cent. Petru Stirbu 25 cent. Niculae Stirbu 25 cent.

Comuna Șomărtin. Andrei Morari 25 cent. George Cotoră 25 cent. Ioan Bucse 25 cent. Andrei Rusu 25 cent. Petru Rusu 20 cent. Simion Șonut 25 cent.

Comuna Recca. Petru Căndea 10 cent. Iacob Căndea 10 cent.

Comuna Copsa mare. George Fleșer 10 cent. Andronica Fleșer 25 cent.

Comuna Noul românesc. Niculae Harlea 10 cent. Simion Filip 10 cent. Lazar Telca 10 cent. Simion Magda 15 cent.

Comuna Răhau. Ioan Carpinișan 25 ct. Ioan Botta 10 cent. Ana Curea 20 cent.

(Va urma.)

Editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa.

TELEGRAMĂ!

„Nou Etablissement“

Un deposit de tot soiul de vesminte pentru domni și doamne, făcut din cele mai bune stoffe și după croiala cea mai modernă, cea mai cu gust, și cea mai trainică.

Fiecare, care voiește să crute sărute a se convinge despre prețurile foarte moderate și despre trainicia marfei.

☉ **Cu bani puțini marfă bună** ☉

trimite numai

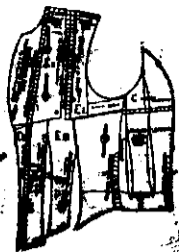
Hala Vieneză de vânzare

din Medieș (Medgyes)

strada Farkas Nr. 1.

(lângă Farmacia Folberth).

(44) 5-6

marca fabricel

De mare însemnătate pentru Dama!

Fie care P. S. Dómna își poate înșa și pregăti cu o ușurință de neînchipuit

== talia sa după ori ce modă ==

cu ajutorul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer**. A fost censurat de academie și poșede nenumărate scrisori de recunoștință.

Isi are patenta și e scutit prin lege în toate statele culte.

☉☉☉ **Pretul unui aparat e 3 cor. franco rambursat.** ☉☉☉

== Se caută agenți ==

== Prospecte să trimit la cerere gratis ==

Cu totă stima:

Antal Guschelbauer.

Sopron.

17 (21-52)

Cruce sau stea dublă

electro-magnetică

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă și inviorează pe lângă garanță: reumă, astmă, (respirație grea), insomnie, vjeirea urechilor, auzirea grea, epilepsie, nervositate, neapetit, gălbănare, durere de dinți, durere de cap, impotență, infuență, precum și ori-ce morb de nervi. Vorbosul, care nu se vindecă în timp de 45 de zile folosind aparatul de sub Nrul 8503, își reprimște banii numai decât. Acolo unde n'a folosit nici un medicament, crează aparatul meu; sum convins despre sigurul meu aparat.

Prețul aparatului mare e cor. 6. — e de aplicat la morburî vechi.

Prețul aparatului mic e cor. 4. — e de aplicat la morburî mai ușore.

Spediția centrală de vnzare îl trimite în țară și străinătate cu rambursă, sau dacă banii se trimit înainte.

SCHIEFFER D. SÁNDOR

BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3

16 (27-52)

Gratuit:

o cumpănă de casă și o mașină de fiert.

Din cauza imbuzelei prea mari a marfei trimit în tota lumea renumita și de tota lumea plăcuta marfă din argintul de Mexico, și anume:

6 lingurițe, 6 furculițe, 6 linguri de masă, 12 lingurițe de cafea, 6 cutite de desert, 6 furculițe de desert, 1 lingură pentru supă, 1 lingură pentru lapte, 2 luminări elegante pentru saloă, toate din argint de Mexico

total 46 bucați numai 6 fl. 50 cr.

Afară de acestea fie-care cumpărător primesce ca dar, și pe lângă garanță

o cumpănă de casă de o putere de 12 1/2 kgr.

Argintul de Mexico este un metal alb (și dinlăuntru) despre calitatea căruia primesc garanța pe 25 ani. Spedițiunea se face ori prin rambursă ori prin trimiterea banilor înainte.

SCHIEFFER D. SÁNDOR,

BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3.

== Pentru 5 corone ==

trimit 4 1/2 chilo (vre-o 50 bucați), ban și fin

☉ **Săpun de toaletă** ☉

pregătit din: trandafir, lilie, viole, resedă, jasmîn, lăcrămiore.

Banii să se trimită înainte, ori se vor ridica cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,

Budapesta, VIII. Bezeredy 3.

Comunicarea trenurilor

prin gara Küköszög (Blas)

(valabil din 1 Octomvrie 1904)

cătră	gara	
Touş-Tövis		
226	persone	persone
1246	mixt	mixt
735	accelerat	accelerat
252	accelerat	accelerat
Copşa-Kis-Kapus		
104	persone	persone
216	mixt	mixt
905	accelerat	accelerat
1229	accelerat	accelerat
Sévárd		
403		
248	mixt	mixt

Că ce să pot căpeta în Librăria Seminarială.

Floricele de câmp, de A. C. Domșa . . .	1.—
Căntece, Sabo . . .	1.—
Viețile lui Ștefan cel Mare . . .	1.—
Studii și Biografii. Dr. I. Rațiu . . .	2.—
Geniul pustiu, Eminescu . . .	2.—
Drumuri și orașe, Iorga . . .	2-50
Poesii de Alexandri . . .	3.—
Teatru I. H. Alexandri á 1.50 . . .	3.—
Vers și proză Alexandrescu . . .	1-23
Novela A. Brătescu-Voinesci . . .	1-50
Liter. pop. Eminescu . . .	1-50
Clocoții N. Filimon . . .	1-50
Legende și basme Ispirescu . . .	1-50
Povești, I. Creangă . . .	1-50
Verbe înțelepte A. Popoviciu . . .	1-50
Vatra Părăsita Slavici . . .	2.—
Din Bătrâni . . .	2-50
Eminescu și Coșbuc de Alexandru Ciura . . .	1-11
Limba Română poporană și Dialectul Sicilian, de Alesiu Viciu . . .	1-60
Ierarhia Românilor din Ardeal și Ungaria de Dr. Augustin Bunea, Prețul 3 coroane.	
Biblioteca Minervei 22 nr. fie care număr 15 fil.	

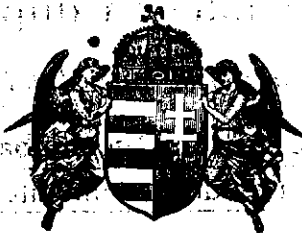
La expozițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer
— pentru clopote a lui —

Antoniou Novotny

— în Timișoara-Fabrie —

(22) 17-52

data ce clopotele sînt bătute de o latură prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

— clopotele găurite —

de mine inventate și mult de multe ori premiate și sînt provădate în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intens și mai adanc, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, de cît cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcînd după sistemul vechiu. Mai de parte se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătute, de sine stătător, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătute — ca și spre turnarea de țoțe de metal.

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nouă clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonioase, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provădate cu ajustări de fer bătute, construite spre a le întorce cu ușurință în orî ce parte, în

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

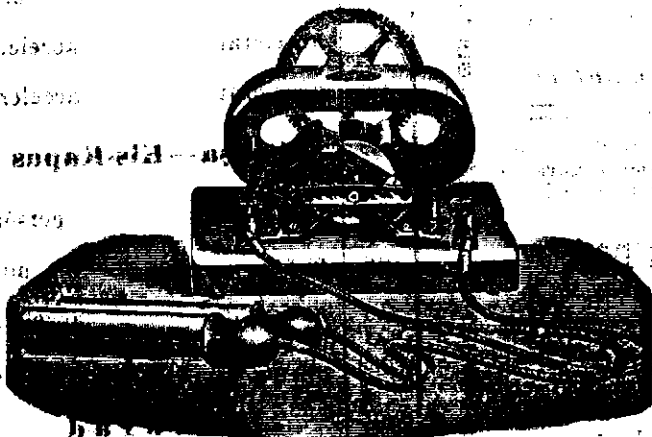
ESTI SLAB?

Voiesti să fii tare? — Voiesti ca între ori-ce împrejurări ale vieții să te bucuri de sănătate?

Voiesti să ai curajul și energia ca să te poți opune liniștit grijilor și năcazurilor? — Noi ne am dedicat lucrările noastre întru a mări și întări sănătatea omenimei. — Încercările noastre sînt încoronate de succese și metodele noastre sînt recunoscute ca cele mai bune din partea oamenilor de știință. Am arătat că Electricitatea este baza vieții fizice și că aceia cari sufer de *stomac, reumatism, morb de nervi, dureri de spate, de cap, de piept* au lipsă de mai multă electricitate.

„**Electrophor**”

— Aparat de electricitate, renouiește puterea perdută și îl poate folosi unul fie-care. —

Nu se poate în deajuns sfătui oamenii slabi să folosască acest aparat electric. Electroforul întărește nervii, înouiește sângele, întărește simțirea, aduce sângele și sistemul nervos la o normală funcțiune.

Dr. Bourg, membru la facultatea de medicină din Paris referează: Nu numai podagra, (șuiul), reuma, hysteria, asthma, au fost în nenumărate casuri vindecate prin electricitate, unde medicamentele s'au dovedit de nefolositoare, ci și la ori-ce fel de morb de nervi, durere de cap, colică, dureri de urechi, insomnie, hipochondrie și cu deosebire la hemoroide efectul bun se arată după vre-o câteva zile, ba uneori după vre-o câteva ceasuri. — Cu un minunat succes se folosește contra durerilor femeiești. Electroforul produce ani de a rândul un curent electromagnetic fără a avea baterii și fără mașini ajutătoare. — Se garantează pentru înăncința lui 5 ani.

Prețul unui aparat mic complet:

— 20 coroane. —

(Pentru cei foarte simțitori).

Se speadează la trimiterea banilor înainte sau prin rambursă.

Prețul unui aparat mare complet:

— 30 coroane. —

(Pentru însănătoșarea morburilor vechi).

Manhattan întreprindere de Electrofor. Budapesta VIII. Aggteleki u. 15/u.